

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ACCOUNTING AND MANAGEMENT OF MANUFACTURING EXPENSES OF THE ENTERPRISE

УДК 657.47

<https://doi.org/10.32843/infrastruct43-78>**Нездойминога О.Є.**к.е.н., доцент кафедри організації
обліку та аудиту
Полтавська державна аграрна академія**Красота О.Г.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри організації обліку
та аудиту
Полтавська державна аграрна академія**Nezdoimynoha Olena**

Poltava State Agrarian Academy

Krasota Olena

Poltava State Agrarian Academy

У статті розкрито сутність загально-виробничих витрат та визначено їх загальну класифікацію відповідно до норм законодавства України. Розглянуто методику та деякі особливості розподілу загально-виробничих витрат та порядок їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Визначено важливість планування обсягів загально-виробничих витрат та складання відповідного бюджету з урахуванням специфіки діяльності конкретного підприємства. Розглянуто сутність, переваги та недоліки трьох основних моделей оптимізації витрат, таких як: чисте зниження витрат; інтенсифікація витрат; фіксація витрат. Окрему увагу приділено принципам реалізації концепції ощадливого виробництва, що може бути використана як один із шляхів стратегічного розвитку підприємства та метод зниження витрат підприємства. Запропоновано низку заходів, що спрямовані на оптимізацію витрат загалом та ефективне управління загально-виробничими витратами підприємства як складником його успішної фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: загально-виробничі витрати, змінні витрати, постійні витрати, розподілені та нерозподілені витрати, база розподілу, ощадливе виробництво, оптимізація витрат.

В статті раскрыта сутність общепроизводственных расходов и определена их

общая классификация в соответствии с нормами законодательства Украины. Рассмотрены методика и некоторые особенности распределения общепроизводственных расходов и порядок их отражения на счетах бухгалтерского учета. Определена важность планирования объемов общепроизводственных расходов и составления соответствующего бюджета с учетом специфики деятельности конкретного предприятия. Рассмотрены сущность, преимущества и недостатки трех основных моделей оптимизации расходов, таких как: чистое снижение затрат; интенсификация расходов; фиксация расходов. Особое внимание уделено принципам реализации концепции бережливого производства, которая может быть использована как один из путей стратегического развития предприятия и метод снижения затрат предприятия. Предложен ряд мер, направленных на оптимизацию расходов в целом и эффективное управление общепроизводственными расходами предприятия как составляющей его успешной финансово-хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: общепроизводственные расходы, переменные затраты, постоянные затраты, распределенные и нераспределенные расходы, база распределения, бережливое производство, оптимизация расходов.

The article reveals the essence of manufacturing expenses and defines their general classification in accordance with the laws of Ukraine. The methodology and some features of the distribution of overhead costs and the order of their reflection in the accounts are considered. In modern conditions, it is important not only the accounting process of manufacturing expenses, but also the search for models of effective management, taking into account the development of market relations and competition. The importance of planning the volume of manufacturing expenses is determined and drawing up the corresponding budget taking into account specificity of activity of the concrete enterprise. No less important is the process of allocation of manufacturing expenses involves a series of successive actions by the accounting officer, taking into account the chosen base of distribution. The main bases of their distribution are legally allocated: working hours; machine-hours; salary; scope of activity; direct costs, etc. The correct definition and reflection in the accounts of manufacturing expenses affects the financial performance of enterprises. It is important for each business entity to choose the right and rational way to allocate manufacturing expenses. For enterprises operating in today's market in conditions of fierce competition, it is necessary to qualitatively approach the process of managing manufacturing expenses, which will reduce the cost of manufactured products. Some models of cost optimization deserve special attention: net cost reduction; cost intensification; fixing expenses. The possibility of using the concept of lean production as one of the methods of cost optimization was emphasized in the article. Some theoretical and practical approaches to the distribution of manufacturing expenses and their reflection in accounting are highlighted in the article. Measures to improve the efficiency of cost management and optimization are proposed. Some models of cost optimization have been further developed, the use of which in conditions of unstable economic development of the state can increase the efficiency of financial and economic activities of enterprises.

Key words: manufacturing expense, variable costs, fixed costs, distributed and unallocated costs, distribution base, lean production, cost optimization.

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливо гостро постає питання ефективної організації роботи підприємств різних галузей та здатності конкурувати на ринку. Насамперед керівництво звертає увагу на формування собівартості виробленої продукції та намагається якісно здійснювати управління витратами, що впливають на зазначений процес. На практиці особливо гостро постає питання ідентифікації прямих та загально-виробничих витрат (далі – ЗВВ) та їх визнання й відображення в обліку. Сама ж специфіка діяльності кожного окремого підприємства вимагає

якісного та науково-обґрунтованого підходу до розподілу загально-виробничих витрат та подальшого ефективного управління з метою покращення фінансових результатів діяльності підприємства та організації бухгалтерського обліку загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних і практичних аспектів формування та розподілу загально-виробничих витрат, а також питанню управління витратами загалом присвячені наукові праці багатьох сучасних науковців, таких як Ф. Бутинець [1], С. Голов

[2], А. Дмитренко [3], О. Павелко [4], Л. Сук [5], М. Чумаченко [6] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення підходів до визначення та розподілу загальновиробничих витрат та їх впливу на політику управління витратами підприємства загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед необхідно відзначити, що, згідно з П(С)БО 16 «Витрати», під загальновиробничими витратами розуміють витрати на управління виробництвом, амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення, витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення, витрати на вдосконалення технології й організації виробництва, витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень, витрати на обслуговування виробничого процесу (оплата праці загальновиробничого персоналу; відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом; витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг), витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища, інші витрати (внутрішньозаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади; нестачі незавершеного виробництва; нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей у цехах; оплата простоїв тощо) [7].

Л.К. Сук, загальновиробничі витрати визначає як непрямі витрати, пов'язані з організацією виробництва і керівництвом цехами, бригадами, відділеннями та іншими структурними підрозділами підприємства [5].

Аналітичний облік витрат ведеться за місцем виникнення і статтями витрат. Місцями виникнення

загальновиробничих витрат є виробничі підрозділи (цехи, дільниці).

Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат устанавлюються підприємством і зазначаються в наказі про облікову політику.

П(С)БО 16 в складі виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) виділяє змінні ЗВВ та постійні нерозподілені ЗВВ. Розглянемо схему класифікації ЗВВ (рис. 1).

Перелік загальновиробничих витрат визначено в П(С)БО та Податковому кодексі України (пп. 138.8.5 п. 138.8 ст. 138) [9]. Розглянемо класифікацію більш детально (рис. 2).

При цьому слід відмітити, що С. Голов зазначає, що непрямі витрати є головною проблемою віднесення витрат до відповідних об'єктів. Він виділяє такі види непрямих витрат: накладні, загальні, спільні [2].

Вибір бази розподілу, під якою зазвичай розуміють такий показник (натуральний або грошовий), з розрахунку на одиницю якого встановлюється норматив розподілу загальновиробничих витрат, є особливо актуальним для виробничих підприємств, адже впливає на виробничу собівартість виробленої продукції.

Основними базами розподілу загальновиробничих витрат є: години праці; машино-години; заробітна плата; обсяг діяльності; прямі витрати тощо.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, які включають до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) та визначають як різницю між загальною сумою постійних ЗВВ та сумою розподілених постійних ЗВВ організації.

Суму розподілених постійних загальновиробничих витрат звітного періоду визначають за формулою [10]:

$$\begin{aligned} \text{Сума постійних розподілених загально-} \\ \text{виробничих витрат} = \text{Норматив постійних} \\ \text{загальновиробничих витрат на одиницю} \\ \text{бази розподілу} * \text{База розподілу} \\ \text{постійних загальновиробничих витрат} \\ \text{за фактичною потужністю} \end{aligned} \quad (1)$$

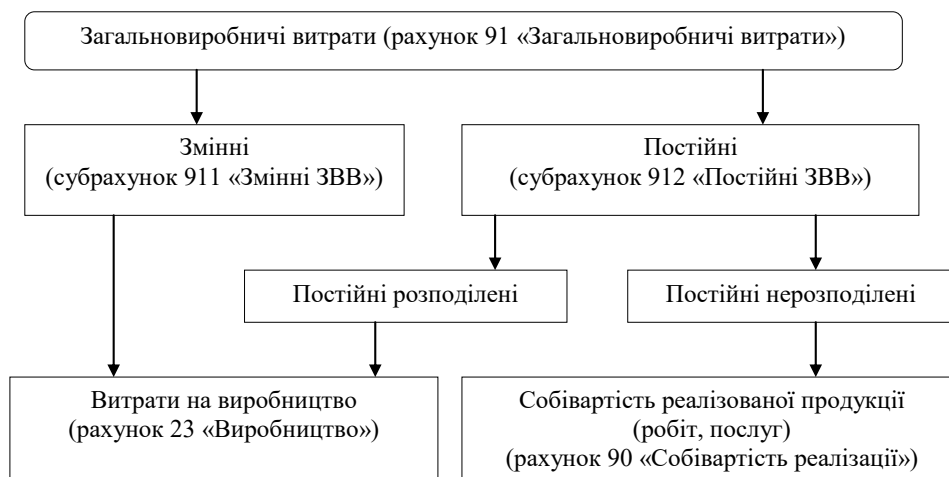

Рис. 1. Схема класифікації та розподілу ЗВВ [8]

Рис. 2. Класифікація загально виробничих витрат згідно з ПКУ

Норматив постійних загально-виробничих витрат на одиницю бази розподілу = Постійні загально-виробничі витрати при нормальній потужності / База розподілу при нормальній потужності (2)

Загалом процедуру розподілу ЗВВ можна описати кількома етапами:

- 1) обрати базу розподілу загально виробничих витрат;
- 2) установити розмір бази розподілу за нормальної потужності, виходячи з очікуваного обсягу діяльності підприємства за звичайних умов господарювання;
- 3) визначити загальну планову величину загально виробничих витрат, у тому числі з розбиттям на змінні та постійні;
- 4) розрахувати норматив постійних загально виробничих витрат на одиницю бази розподілу;

5) визначити фактичну суму постійних загально-виробничих витрат. Для цього віднімаємо від суми загально виробничих витрат, що фактично склалася у звітному періоді загалом по підприємству (при цеховій структурі – по цеху), їх змінну величину;

6) визначити розрахункову величину постійних загально виробничих витрат, яка може бути включена до собівартості продукції (робіт, послуг) у результаті застосування нормативу;

7) порівняти фактичну величину постійних загально виробничих витрат з отриманою в результаті застосування нормативу. У разі перевищення фактичної величини над розрахунковою здійснити їх розподіл.

Розглянемо приклад. Підприємство згідно з планом на звітний рік має намір отримати обсяг виробництва (нормальна виробнича потужність) 24 000 виробів, у тому числі на січень, лютий і

березень 2020 року по 2000 одиниць щомісячно. Загальновиробничі витрати за річним кошторисом становлять 210 000 грн., або 8,75 грн. на одиницю продукції (210 000 : 24 000) з рівномірним розподілом протягом року по 17 500 грн. щомісячно, з них змінні витрати – 11 000 грн., постійні – 6500 грн. Базою розподілу загальновиробничих витрат згідно з наказом про облікову політику підприємство вибрало обсяг виробництва в натуральному вираженні.

Розглянемо дані фактичної роботи підприємства в I кварталі 2020 року (табл. 1).

Визначимо суми розподілених та нерозподілених загальновиробничих витрат за I квартал 2020 року (табл. 2).

Формування та розподіл ЗВВ в бухгалтерському обліку відображається такою кореспонденцією (табл. 3).

Для ефективного ведення управлінського обліку, що забезпечує детальне відображення загальновиробничих витрат та їх розподіл, можна скласти Бюджет ЗВВ – це вартісне, а за деякими

статтями і кількісне вираження планів компанії щодо ЗВВ, які необхідні для виконання бюджету виробництва за визначений проміжок часу (квартал, рік та ін.) [11]. Структура такого документу має містити такі розділи:

1. Постійні витрати. Плануються виходячи з бюджету виробництва та украдених договорів, планового фонду оплати праці працівників, зайнятих управлінням виробництвом тощо.

2. Змінні витрати. Як правило, діляться на пропорційні та непропорційні.

3. Бюджет закупівель. Включає перелік, кількість та вартість не-прямих матеріальних витрат, які необхідно здійснити для забезпечення виробничого процесу. Потреба в матеріалах розраховується виходячи з планової кількості одиниць бази розподілу, закладеної в бюджеті виробництва.

Формування Бюджету ЗВВ залежить від особливостей виробництва. Так, наприклад, загальний бюджет виробництва кондитерських виробів можна навести таким чином (рис. 3).

Таблиця 1

Дані фактичної роботи підприємства в I кварталі 2020 року

Місяці	Фактичний обсяг виробництва, од. прод.	Фактична сума загальновиробничих витрат		
		змінні	постійні	всього
Січень	1850	10500	6100	16600
Лютий	2100	12100	6650	18750
Березень	2030	11300	6550	17850
Всього за I квартал 2020 р.	5980	33900	19200	53200

Таблиця 2

Розподіл загальновиробничих витрат

№ з/п	Показники	Січень	Лютий	Березень
1	База розподілу при нормальній потужності одиниць продукції	2000		
2	Загальновиробничі витрати при нормальній потужності, грн., у тому числі:	17500		
2.1	змінні, грн.	11000		
2.2	постійні, грн.	6500		
3	Норматив постійних загальновиробничих витрат при нормальній потужності на одиницю бази розподілу (ряд. 2.2 : ряд. 1), грн.	3,25		
4	Фактичний обсяг виробництва, одиниць продукції	1850	2100	2030
5	Фактична сума загальновиробничих витрат, грн. у тому числі:	16600	18750	17850
5.1	змінні, грн.	10500	12100	11300
5.2	постійні, грн.	6100	6650	6550
6	Сума постійних загальновиробничих витрат, які можуть бути включені до виробничої собівартості (ряд. 3 x ряд. 4, але не більше суми фактичних постійних загальновиробничих витрат (ряд. 5.2)), грн.	6012,50	6650	6550
7	Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати (списуються до дебету субрахунку 901) (ряд. 5.2 – ряд. 6), грн.	87,50	–	–
8	Загальна сума загальновиробничих витрат, що включається до складу виробничої собівартості (списується до дебету рахунка 23) (ряд. 5.1 + ряд. 6), грн.	16512,50	18750	17850

Говорячи про організацію розподілу загально-виробничих витрат в розрізі структурних підрозділів, слід відмітити, що для допоміжного виробництва можуть бути відкриті такі підрозділи, як: ремонтно-будівельний цех, ремонтно-механічний цех, парокотельний цех, електроцех.

У частині організації розподілу загальновиробничих витрат підготовчих процесів варто зорієнтуватися такі центри витрат, як: сиропна діяльність,

цех приготування начинок, цех обжарювання какао-бобів, цех приготування тіста.

Що стосується процесу обробки, тут можна виділити такі структурні підрозділи, як: дільниця формування корпусів, дільниця обробки маси, дільниця формування тіста, дільниця випікання виробів.

Організацію розподілу ЗВВ, що пов'язані з підсобно-виробничими процесами, на кондитерському

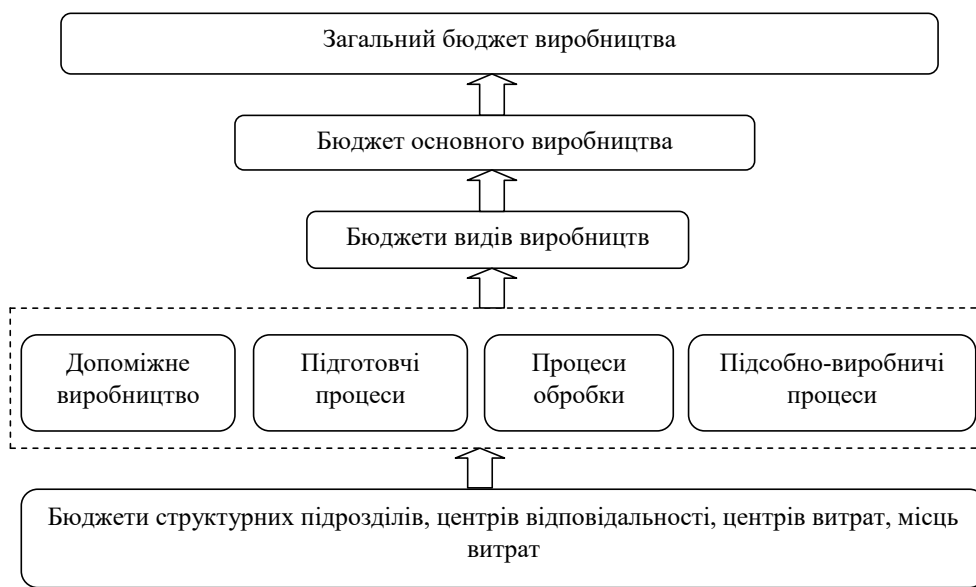

Рис. 3. Схема бюджетування загальновиробничих витрат кондитерського підприємства («знизу вгору»)

Таблиця 3

Кореспонденція рахунків по бухгалтерському обліку загальновиробничих витрат підприємства

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Нараховано амортизацію необоротних активів загальновиробничого призначення	91	83
2	Передано запаси для використання в загальновиробничих цілях	91	20, 22, 28
3	Передано напівфабрикати власного виробництва для використання в загальновиробничих цілях	91	25
4	Списано витрати на службові відрядження апарату управління цеху (дільниці)	91	372
5	Списано витрати загальновиробничого призначення, раніше обліковані у складі витрат майбутніх періодів (наприклад, передплата періодичних видань)	91	39
6	Нараховано забезпечення майбутніх виплат загальновиробничого призначення (наприклад, забезпечення виплат відпусток персоналу апарату управління цехом)	91	47
7	Виконано роботи, надано послуги загальновиробничого призначення сторонніми організаціями	91	63, 685
8	Нараховано заробітну плату загальновиробничому персоналу	91	661
9	Нараховано ЄСВ на заробітну плату загальновиробничого персоналу	91	651
10	Списано вартість послуг і робіт допоміжних цехів підприємства, використаних для загальновиробничих цілей	91	234
11	Нараховано податки, збори та обов'язкові платежі, що підлягають віднесенню до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	91	64
12	Списано змінні та розподілені постійні загальновиробничі витрати на витрати виробництва	23	91
13	Включено нерозподілені постійні загальновиробничі витрати до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг)	90	91

підприємстві можна зорієнтувати за такими структурними підрозділами, як: внутрішньовиробничий транспорт, літографічний цех, картонний цех, пакувальний цех.

Не менш важливим завданням керівництва підприємства, що стосується ефективності роботи та забезпечення зростання прибутковості, є управління витратами.

Процес оптимізації витрат, в тому числі й загально-виробничих, залежить від прийнятих управлінських рішень, що можуть бути зорієнтовані на такі заходи (рис. 4):

Концепція ощадливого виробництва зосереджена на зниженні витрат, формуванні більш гнучкого виробництва, мотивування персоналу. Філософія цієї концепції базується на загальних принципах, а саме:

1) Приймати управлінські рішення слід враховуючи довгострокові перспективи, навіть якщо

це приносить певну школу поточним фінансовим цілям.

2) Створення процесу у вигляді постійного потоку для виявлення проблем та їх усунення.

3) Використання системи витягування, щоб уникнути перевиробництва – виробництво необхідної кількості продукції у визначений час.

4) Рівномірний розподіл робіт на всіх стадіях виробництва.

5) Постановка стандартних завдань, що стане частиною організаційної культури підприємства і сприятиме ефективній комунікації між робітниками.

6) Візуальний контроль на всіх робочих місцях.

7) Використання якісної та надійної технології виробництва.

8) Безперервне удосконалення системи ресурсів, технологій.

Крім того, оптимізації витрат можна досягти за рахунок використання таких основних моделей,

Рис. 4. Заходи оптимізації витрат підприємства [12]

Характеристика моделей оптимізації витрат

Модель	Сутність	Переваги	Недоліки
чисте зниження витрат	Шляхом зменшення витрат від непродуктивних витрат. Заощадження відбувається завдяки зміні постійних витрат	Помітне зменшення витрат; Збільшення рентабельності	Необхідний глибокий аналіз витрат компанії; Можливість росту незгоду працівників; Можливість зниження продуктивності праці
інтенсифікація витрат	Витрати підвищуються, але за рахунок підвищення витрат відбувається зростання виручки (нові технології, обладнання)	Зростання виручки за рахунок введення нових технологій і зростання випуску продукції; Збільшення рентабельності; Підтримка працівниками	Вимагає обґрунтованих інвестицій; Можливий тільки при наявності нових ринків збуту і споживачів
фіксація витрат	Збільшення виручки, а витрат при цьому немає (наприклад, збільшення цін на продукцію або рівносильний зростання продуктивних витрат і зменшення непродуктивних)	рентабельність зростає	Втрати при зростанні випуску продукції. Дуже різкий ріст цін

як: чисте зниження витрат; інтенсифікація витрат; фіксація витрат. Розглянемо більш детально сутність цих моделей (табл. 4).

Висновки з проведеного дослідження. Загалом слід відзначити, що формування та розподіл ЗВВ є необхідним елементом ефективної виробничої діяльності підприємства. Правильність визначення ЗВВ є запорукою раціональної організації всього процесу формування собівартості продукції (робіт, послуг). Водночас важливо не тільки правильно та своєчасно відображати ЗВВ на рахунках бухгалтерського обліку, але й ефективно планувати роботу підприємства, складаючи бюджет ЗВВ. Крім того, особливе значення в умовах нестабільного розвитку економіки держави має процес управління загально-виробничими витратами та витратами загалом. Визначені заходи оптимізації витрат та розглянуті моделі є лиш частиною тих управлінських рішень, які можуть приймати керівники підприємств для покращення своєї виробничо-фінансової діяльності та збільшення прибутку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів економічних спеціальностей. Житомир : Рута, 2000. 640 с.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік. К. : Лібра, 2003. 720 с.
3. Дмитренко А.В. Класифікація видів діяльності як основа обліку доходів і витрат від спільної діяльності. *Економіка і регіони*. 2010. № 2. С. 125–128.
4. Павелко О.В. Доходи і витрати основної діяльності будівельних підприємств у системі обліку та контролю: монографія. Рівне : Національний університет водного господарства та природокористування, 2012. 236 с.

5. Сук Л.К. Фінансовий облік : навчальний посібник. К. : 2010. 629 с.

6. Чумаченко, М. Г. Економічна робота на підприємстві та П(С)БО 16 «Витрати». *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 3. С. 13–16.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 2001 р. № 318. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 26.05.2020).

8. Чернишова Н. Облік загально-виробничих витрат. Податки та бухгалтерський облік. 2016. № 32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17164.html> (дата звернення: 15.05.2020).

9. Податковий кодекс України Закон України «Про електронні довірчі послуги» № 2155-VIII від 05.10.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>(дата звернення 26.06. 2019).

10. Войтенко Т., Вороная Н. Все про облік витрат на виробничому підприємстві. Харків : Фактор, 2005. 266 с.

11. Тучак О. Складаємо бюджет загально-виробничих витрат. 2019. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-nalogi-i-otchetnost-10-sostavlyayemyudzheth-obshheproizvodstvennyh-raschodov> (дата звернення: 26.05.2020).

12. Яровенко Т.С., Довга А.О., Острянина В. Е. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. *Вісник Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*. 2013. № 72. URL: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/yarovenko-dovga.html> (дата звернення: 25.05.2020).

REFERENCES:

1. Butynets F.F. (2000) Teoriia bukhgalterskoho obliku i pidruchnyk dlia studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [Accounting theory: a textbook for students of economic specialties]. Zhytomyr : Ruta, pp. 640.

2. Holov S. F. (2003) *Upravlinskyi oblik*. [Management accounting: a textbook]. K. : Libra, pp. 720.

3. Dmytrenko A.V. *Klasyfikatsiia vydiv diialnosti yak osnova obliku dokhodiv i vytrat vid spilnoi diialnosti*. *Ekonomika i rehiony*. 2010. № 2. S. 125–128.

4. Pavelko O.V. (2012) *Dokhody i vytraty osnovnoi diialnosti budivelnykh pidpriemstv u systemi obliku ta kontroliu: monohrafiia* [Incomes and expenses of the main activity of construction enterprises in the system of accounting and control: a monograph]. Rivne : Natsionalnyi universytet vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia, pp. 236.

5. Suk L.K. (2010) *Finansovyi oblik : navchalnyi posibnyk* [Financial accounting: a textbook]. K. : 2010. pp. 629.

6. Chumachenko, M.H. *Ekonomichna robota na pidpriemstvi ta P(S)BO 16 «Vytraty»*. *Bukhghalterskyi oblik i audyt*. 2007. № 3. S. 13–16.

7. Polozhennja (standart) bukhhaltersjkogho obliku 16 «Vytraty»: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.2001 No 318. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (accessed 26 May 2020).

8. Chernyshova N. (2016) *Oblik zahaljnovyrobnychkh vytrat* [Accounting for overhead costs]. *Podatky ta bukhhalterskyj oblik*. no 32. Available at: [https://](https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17164.html)

i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17164.html (accessed 19 May 2020).

9. *Podatkovyy kodeks Ukrainy* : Zakon vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine: Law of 02.12.2010 № 2755-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 26 May 2020).

10. Vojtenko T., Voronaja N. (2005) *Vse pro oblik vytrat na vyrobnychomu pidpriemstvi* [All about cost accounting at the manufacturing plant]. Kharkiv : Faktor, pp. 266.

11. Tuchak O. (2019) *Skladajemo bjudzhet zahaljnovyrobnychkh vytrat* [We make the budget of general production expenses]. Available at: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-nalogi-i-otchetnost-10-sostavlyaem-byudzhet-obshheproizvodstvennyx-raschodov> (data zvernennja: 26.05.2020).

12. Jarovenko T.S., Dovgha A.O., Ostrjanina V. E. (2013) *Shljakhy ta metody optymizacii vytrat pidpriemstvau rynkovykh umovakh*. *Visnyk Dnipropetrovsjkogho nacionaljnogho universytetu imeni Olesja Ghonchara*. No 72. Available at: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/yarovenko-dovgha.html> (accessed 25 May 2020).